

CVO open

Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving

Nummer 1 | Jaargang 25 | December 2024

Vakmanschap

persoonlijke
ontwikkeling

In dit nummer

- LeerlingTop 2024 over duurzaamheid en loopbaanoriëntatie
- BICC, vakkundige partner voor datamanagement
- Afscheidsinterview met Bas van Hamburg

persoonlijke
ontwikkeling

→ Jacqueline Bulterman, onderwijswetenschapper:

‘De kennis die in de klas ontstaat, moet centraal komen te staan’

Colofon

*CVO*Open is het magazine van de Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving (CVO). Het verschijnt twee keer per jaar en wordt toegestuurd aan ruim 2.400 medewerkers van CVO en aan relaties. Naast *CVO*Open geeft CVO ook drie maal per jaar *CVO-Nieuws* uit, een digitale nieuwsbrief voor medewerkers en relaties. Inschrijven is mogelijk via www.cvo.nl

Uitgever

Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving (CVO)
Henegouwerplein 14, 3021 PM Rotterdam
Postbus 2152, 3000 CD Rotterdam
Tel. (010) 217 13 99
E-mail bestuur@cvo.nl
Internet www.cvo.nl

Redactie

Ramona Bouchée, Nanda Hompus, Gwendolyn Kleinjan, Katinka Koning, Joost Leuven, Martijn Nolen, Lydia Pfahl, Martine Roozen, Anna Smit en Monica van der Spek

Redactieadres

Verenigingsbureau CVO
t.a.v. redactie *CVO*Open
Postbus 2152
3000 CD Rotterdam
E-mail cvopen@cvo.nl

Eindredactie

Ramona Bouchée, Gwendolyn Kleinjan, Martijn Nolen en De Nieuwe Lijn tekst & communicatie

Ontwerp

hAAi, Den Haag

Beeld

Rick Keus, Wim van den Broek

Coverfoto

Rick Keus

Druk

De Bondt, Barendrecht

Aan dit nummer werkten mee:

Karin van Breugel (tekst van breugel), Chris van den Berg, Ton Bestebreuer, Ramona Bouchée, Gwendolyn Kleinjan, Selma Lagewaardt (De Nieuwe Lijn tekst & communicatie), Janetta Ninkeula, Patrick Knossenburg en Anja de Zeeuw (Communicatieadviesbureau)

In dit nummer

Jacqueline Bulterman, onderwijswetenschapper

'Scholen moeten werkplaatsen worden waar leraren hun vakmanschap gezamenlijk ontwikkelen'

2

LeerlingTop 2024 over duurzaamheid en loopbaanoriëntatie

CVO neemt inbreng van leerlingen serieus

10

Verder aandacht voor

- 4 Leerlingen Accent-scholen hebben baat bij docenten uit de praktijk
- 6 Melanchthon Wilgenplaslaan introduceert Rooster op Maat
- 7 20/80 onderwijs op Melanchthon De Blesewic
- 8 Zij-instromer van Penta De Oude Maas heeft In het onderwijs zijn plek gevonden'
- 9 Wetenschapsoriëntatie Nederland (WON) bij het Comenius Lyceum
- 12 De stelling: 'Een docent moet altijd zelf het antwoord weten.'
- 14 Een studie naast je baan op Zuider Gymnasium
- 15 Veldwerkpracticum bij het Marnix Gymnasium
- 16 Nieuw: leerlijn en reader Debatteren
- 17 Column Chris van den Berg: Vakmanschap
- 18 Een kijkje op ... de (praktijk)lokalen van de scholen
- 23 Personalialia
- 24 De (CVO)pen aan de medezeggenschapsraad

Vakmanschap vergt onderhoud

Ook bestuurders mogen én moeten worden bevroegd op hun eigen vakmanschap. Daar bestaan natuurlijk veel ideeën over. Sinds dit jaar kunnen bestuurders geaccrediteerd worden wanneer ze voldoen aan een aantal standaarden. Een vakkundig bestuurder moet beschikken over inhoudelijk, persoonlijk en bestuurlijk leiderschap. De omgeving, de eigen organisatie en persoonlijke kwaliteiten, ze horen met elkaar in balans te zijn en van voldoende niveau. Belangrijker nog dan het beschikken over voldoende kennis en kunde is dat we deze ook onderhouden. De wereld verandert en de ideeën over goed onderwijs ook. Nieuwe hulpmiddelen komen tot onze beschikking en nieuwe generaties leerlingen en medewerkers vergen van docenten en leidinggevendenden dat ze zich steeds opnieuw verhouden tot nieuwe uitdagingen en kansen. Kortom, het gaat bij vakmanschap niet alleen over vakmatig bekwaam zijn maar ook om het te blijven.

→ *'Ook bestuurders mogen én moeten worden bevroegd op hun eigen vakmanschap'*

Er is een spanning tussen de mogelijkheden die de praktijk biedt en de uren die hiervoor vanuit de cao beschikbaar zijn. De dagelijkse drukte die gevoeld wordt, kan goede voornemens zoals het onderhouden van je eigen vakmanschap, verdringen. Toch maakt dit op lange termijn wel het verschil. Net zoals een mens best een keer zou kunnen doorwerken op zondag, is het houden van een regelmatige rustdag op lange termijn beter of zelfs geboden. Zo serieus zou ik ook het werken aan je vakmanschap willen zien. Geen luxe maar een spelregel om de best mogelijke versie van jezelf te blijven als docent, onderwijsondersteuner of leidinggevende. Onze CVO Academie is een van die plekken om je vakmanschap op peil te houden of juist anderen daarin te helpen in hun ontwikkeling als docent of trainer. Zelf doe ik dat ook en met plezier. Ik hoop je daar te ontmoeten.

Ton Bestebreur

Lid raad van bestuur van CVO

BICC, vakkundige partner voor data-management

'Het verzuimdashboard is een win-win voor de scholen en CVO'

20

Afscheidsinterview met Bas van Hamburg

'Kinderen laten groeien is het mooiste dat er is'

22

Vakmanschap

Van de redactie

Dit nummer staat in het teken van het thema 'vakmanschap', dat aansluit bij de belofte aan de medewerkers uit het Koersplan 2024-2028. Vakmanschap is een voortdurende opdracht en voorwaarde om betekenisvol onderwijs te kunnen geven. Vanuit verschillende invalshoeken wordt in dit nummer het thema belicht. In het hoofdinterview betoogt Jacquélien Bulterman, onderwijswetenschapper en schrijfster van het boek 'Het lerarentekort - Pleidooi voor vakmanschap', dat het lerarentekort voortkomt uit een structureel gebrek aan waardering voor het vakmanschap van leraren, wat leidt tot een kloof tussen theoretische kennis en praktijkervaring in het onderwijs. Daarnaast komen zij-instromers aan het woord, wordt door de Melanchthonscholen toegelicht hoe zij omgaan met het rooster en lees je hoe een collega van Zuider Gymnasium haar werk combineert met een studie om haar vakmanschap op peil te houden.

Dit en meer lees je terug in dit nummer van CVOpen. Heb jij ook iets te delen in het kader van dit thema, neem dan contact op met de redactie via cvopen@cvo.nl.

Veel leesplezier!

**Jacquélien Bulterman,
onderwijswetenschapper**

'De kennis die in de klas ontstaat, moet centraal komen te staan'

→ **'Goede handelingskennis
maakt goed onderwijs
mogelijk. Maar deze
kennis heeft geen
erkende status'**

*In haar boek *Het lerarentekort - Pleidooi voor vakmanschap* legt Jacquélien Bulterman de vinger precies op de zere plek van het onderwijs:*

'Het lerarentekort is een symptoom van het feit dat we vakmanschap binnen het onderwijs niet op waarde schatten.' Een interview met de schrijfster.

Al tijdens haar studie onderwijskunde en pedagogiek was Jacquélien zich bewust van de kloof tussen kennis over lesgeven en kennis van lesgeven. Blijkbaar, zo zag ze, kon je onderwijskundige worden zonder ooit voor de klas te hebben gestaan of een leerling van dichtbij te hebben gezien. Dat gegeven motiveerde haar om zich na haar studie in de praktijk te bekwamen door les te geven op het mbo. Ze werd lerarenopleider, lector en onderzoeker waarbij de verbinding tussen theorie en praktijk als een rode draad door haar carrière loopt.

Wat was voor jou de aanleiding om dit boek te schrijven?

'Ik maak me zorgen over de neerwaartse spiraal van het onderwijs. Het lerarentekort is inmiddels een urgent maatschappelijk probleem. Ik zie een kloof tussen kennis over onderwijs en de handelingskennis, het vakmanschap van de docent voor de klas. Die kloof bevordert uitstroom.'

Kun je uitleggen hoe die kloof is ontstaan?

'Vroeger hoorden kennisontwikkeling en handelen voor de klas als vanzelfsprekend bij elkaar. De bekende onderwijzer Jan Lighthart merkte aan het begin van de vorige eeuw dat het onderwijs niet aansloot bij arbeiderskinderen. Al handelend ontwikkelde hij op zijn school een nieuwe aanpak die wereldberoemd werd. Hij was curriculumontwikkelaar én leraar. Tegenwoordig zouden we zeggen: hij had een hybride baan. In de twintigste eeuw ontstond het idee dat het onderwijs verbeterd moest worden met objectieve wetenschappelijke kennis. Men dacht toen dat de onderzoeker afstand tot de praktijk moest bewaren. Zo groeiden de twee werelden uit elkaar.'

→ *'Scholen moeten werkplaatsen worden waar leraren hun vakmanschap gezamenlijk ontwikkelen'*

Waarom is die kloof zo'n groot probleem?

'Omdat de kloof het lerarentekort in de hand werkt. Het beroep van leraar is complexer dan vaak wordt verondersteld. Het kost gemiddeld vijf jaar om de benodigde handelingskennis onder de knie te krijgen. Juist goede handelingskennis, vakmanschap dus, maakt goed onderwijs mogelijk. Maar deze kennis heeft geen erkende status. Zelfs voor lerarenopleiders is ervaring als leraar niet verplicht. Deze constructie helpt natuurlijk niet om studenten goed voor te bereiden op dit complexe beroep. Dus ook daarom stromen leraren uit, al vrij snel na hun opleiding.

Door de kloof worden leraren - kort door de bocht gezegd - betutteld door mensen die hun vak niet kennen. Dit leidt voortdurend tot misverstanden. In mijn boek noem ik daarvan allerlei voorbeelden. Leesstrategieën zijn bijvoorbeeld sterk gepropageerd omdat ze wetenschappelijk bewezen zouden zijn. Nu het tegenvalt met de resultaten, krijgen leraren de schuld, terwijl zij dit niet bedacht hebben. De kloof tast de professionele identiteit van leraren aan en gaat ten koste van de beroepstrots.'

Wat zou er moeten gebeuren?

'Het lerarentekort zou niet hoeven te bestaan als de schil om het onderwijs heen parttime lesgeeft. Daarom pleit ik voor hybride banen én voor een register dat alle deskundigen verplicht om voldoende les te blijven geven, zoals medici hun registratie als arts alleen behouden door voldoende patiënten te zien. We moeten naar een situatie waarin leraren hogerop kunnen komen door hun vakmanschap beter te beheersen.'

Dan snijdt het mes aan twee kanten: het onderwijs wordt beter en de aansturing en opleiding van leraren ook.'

Wie is er aan zet voor die verandering?

'Iedereen in het onderwijs kan zich hier sterk voor maken. In eerste instantie leraren zelf. Het huidige systeem heeft van leraren uitvoerende krachten gemaakt. Gelukkig hebben veel leraren meer ambitie. Scholen moeten werkplaatsen worden waar leraren hun vakmanschap gezamenlijk ontwikkelen. Theorie kan vanuit de praktijk tot stand komen; niets is praktischer dan een goede theorie. De verschillen tussen leraren verdienen erkenning. Hoe groter je expertise, des te meer verantwoordelijkheid om andere leraren te ondersteunen. Het beroep van leraar wordt dan een teamsport. Schoolbestuurders kunnen dit faciliteren. Ze kunnen hybride rollen stimuleren die leraren de gelegenheid geven om hogerop te komen terwijl ze aan scholen verbonden blijven. Instituutopleiders van de lerarenopleiding zouden regelmatig in de klas kunnen demonstreren hoe zij theorieën in de praktijk brengen. De politiek daag ik uit na te denken over een register dat garandeert dat leraren door goede vakmensen aangestuurd worden. Zo geven we de onderwijsontwikkeling terug aan leraren en bevorderen we het ontstaan van een sterke beroepsgroep. Uiteindelijk moet het normaal worden dat een hoogleraar onderwijspedagogiek ook leraar is zoals het nu ook normaal is dat een hoogleraar geneeskunde daarnaast praktiserend arts is.'

Welke reacties krijg jij op je boek?

'Leraren voelen zich enorm gesteund vanwege de manier waarop ik de complexiteit van hun werk beschrijf. Velen voelen aan dat er iets niet klopt in het huidige systeem, maar kunnen er niet goed de vinger op leggen. Ik geef taal om hierover een constructieve discussie te voeren. De vele reacties hebben me aangenaam verrast. Zo is er echt wel iets aan het kantelen in het denken over onderwijs. Begrijp me goed: ik wil niemand voor de klas zetten die dat zelf niet wil. Mijn boek gaat over het systeem: waarom klopt het niet? Onafhankelijk van onze persoonlijke positie en voorkeuren kunnen we een beweging bevorderen die het vakmanschap van leraren centraal stelt. Dat is de enige weg tot beter onderwijs, tot meer leraren én meer werkplezier!'

[Selma Lagewaardt - De Nieuwe Lijn]

Vakmanschap in het praktijkonderwijs

Leerlingen Accentscholen hebben baat bij docenten uit de praktijk

Docenten die zelf jarenlang in hun vakgebied hebben gewerkt, brengen unieke vaardigheden mee. Met hun praktische aanpak bereiden ze leerlingen voor op de arbeidsmarkt. Gert-Jan de Lange en David de Vries, die werkzaam zijn bij Accent Hoogvliet en Centrum, vertellen over hun overstap naar het onderwijs en wat vakmanschap voor hen betekent.

Beide docenten vonden hun weg naar het onderwijs vanuit een praktische achtergrond. Gert-Jan, met 16 jaar ervaring in het hoveniersvak, stapte over naar het lesgeven om fysieke redenen. 'Ik wilde wat anders,' vertelt hij. 'Na jaren zwaar lichamelijk werk wilde ik een stap zetten die beter was voor mijn gezondheid. Nu geef ik praktijklessen groen, waarbij ik leerlingen vaardigheden meegeef die ze in het dagelijks leven kunnen gebruiken.'

David rolde via de horeca het onderwijs in. Hij werkte in diverse horecazaken en begeleidde in een lunchroom mensen met een licht verstandelijke beperking. 'Ik vond dat ontzettend leuk,' zegt hij. 'Het gaf me het zetje om de overstap te maken. Lesgeven voelde altijd al als een logische stap, en toen de kans zich voordeed, heb ik die met beide handen aangegrepen.'

Aandacht voor kleine stappen

Gert-Jan is op zijn school begonnen zonder formele lerarenopleiding, maar met hulp van een collega die hem begeleidde en hem wegwijs maakte in de lesmethodes en het lesgeven. 'Het voelt soms meer alsof ik aan een tuinproject werk, maar dan met leerlingen,' vertelt hij. Zijn informele benadering helpt hem om leerlingen stap voor stap te begeleiden. In het praktijkonderwijs kunnen de lesdoelen variëren van het herkennen van planten tot

het zelfstandig uitvoeren van eenvoudige tuinwerkzaamheden. 'We besteden aandacht aan kleine stappen. Het belangrijkste is dat de leerlingen geconcentreerd kunnen werken en in een veilige, rustige sfeer leren samenwerken,' legt hij uit. David vult aan: 'Ik begon in mei, kreeg een korte introductie van collega's en moest al snel zelfstandig aan de slag, wat dankzij mijn horecamentaliteit goed lukte. Het eerste jaar heb ik vooral gefocust op plezier en experimenteren met koken, binnen de kaders van de exameneisen, om vervolgens te evalueren en verder te ontwikkelen. Nu werk ik samen met een collega aan een nieuwe leerlijn, meer toegespitst op de behoeften van onze doelgroep.'

Basisvaardigheden

Voor beide docenten staat het ontwikkelen van basisvaardigheden in hun lessen centraal. Gert-Jan gebruikt zijn

vakmanschap om de leerlingen praktische kennis bij te brengen: 'Ik leer ze samenwerken, onkruid wieden, snoeien en hoe je efficiënt werkt in een team. Zelfs eenvoudige taken vereisen samenwerking en dat probeer ik erin te brengen.'

David sluit daarbij aan: 'Voor onze doelgroep is het heel belangrijk om een sterke basis te hebben. Dat gaat niet alleen om technische vaardigheden, zoals snijtechnieken in de keuken, maar juist om dingen als op tijd komen en samenwerken. Dit zijn essentiële vaardigheden die je nodig hebt om in het dagelijks leven te functioneren.'

Samen verantwoordelijk

Beide docenten merken dat hun praktijkervaring hun onderwijsstijl uniek maakt. Ze kunnen leerlingen voorbereiden op de echte wereld door situaties uit de eigen loopbaan te gebruiken. David geeft aan hoe belangrijk het is om in de keuken te werken in een team. 'In de keuken draait alles om samenwerking. Je kunt wel zelf alles doen, maar samenwerken levert zoveel meer op. Dat geldt ook voor de leerlingen hier.' Hij legt uit hoe teamwork niet alleen de efficiëntie verhoogt, maar ook zorgt voor een betere sfeer in de klas. 'We laten leerlingen vaak in teams werken. Zo leren ze met elkaar om te gaan en samen verantwoordelijkheid te dragen. Dat werkt heel goed; ze beginnen elkaar echt te helpen en het stimuleert sociale vaardigheden. Als iemand naar de koelkast loopt, en een ander heeft iets nodig uit de koelkast, neem dat dan gewoon even mee. Dat zijn kleine dingen die laten zien dat je als team functioneert.' Gert-Jan sluit daarbij aan: 'Er is wel een verantwoordelijke, maar iedereen werkt samen om het werk gedaan te krijgen. Ook al maakt iemand een fout, dan helpen de anderen die fout recht te zetten. Zo leren ze dat ze gezamenlijk

Gert-Jan de Lange

verantwoordelijk zijn. Als ik met leerlingen werk, dan laat ik ze zien dat we het samen doen. Dat is hoe het in de praktijk werkt, en ik vind het belangrijk om dat door te geven.'

Met passie

Beide praktijkdocenten benadrukken hoe belangrijk het is zelf ervaring in het vakgebied te hebben. Gert-Jan: 'Doordat ik zelf jarenlang in de praktijk heb gewerkt, weet ik wat er van mijn leerlingen wordt verwacht in de echte wereld.' En door zijn ervaring weet hij leerlingen op een passende manier te motiveren en hen stapsgewijs door de leerstof te leiden.

'Met kleine stapjes kun je leerlingen laten groeien. Het gaat erom dat je geduld hebt en hen helpt om stap voor stap vooruitgang te boeken.' David vult aan: 'Ervaring maakt het verschil. Je kunt theorie leren, maar als je niet weet hoe het voelt om in een drukke keuken te staan en als team te moeten presteren, mis je toch een deel van het verhaal. Veiligheid in de keuken is ook iets wat ik meeneem uit de praktijk. Wanneer we bijvoorbeeld met de frituur aan de slag gaan, waarschuw ik iedereen en vaak ik ervoor dat er altijd iemand bij de

frituur staat. Daarnaast kan ik, doordat ik zelf jarenlang in de horeca heb gewerkt, leerlingen met passie over het vak vertellen,' zegt David. Gert-Jan beaamt dit:

'Mijn ervaring helpt mij om de lessen levendig te maken. Ik probeer leerlingen te laten zien dat met doorzettingsvermogen en hard werken veel bereikt kan worden. Vakmanschap is meer dan alleen je vak leren. Het gaat om trots, om samenwerken en verantwoordelijkheid. En dat zijn lessen voor het leven.'

[Gwendolyn Kleinjan en Ramona Bouchée]

Lunchroom in school

In 2025 opent Accent Centrum een eigen lunchroom met de naam Lokaal 97. Op woensdagen is de lunchroom open voor gasten. In het begin zal dit op uitnodiging zijn, op een later moment zal er ook gereserveerd kunnen worden. Het is de bedoeling dat Lokaal 97 een buurtfunctie krijgt. 'De ruimte wordt volledig vernieuwd, want ook al is het een lokaal in een school, toch willen we het professioneel aanpakken', aldus David.

Meer ontwikkeltijd voor leraren

Melanchthon Wilgenplaslaan introduceert Rooster op Maat

Melanchthon Wilgenplaslaan biedt met 'rooster op maat' vmbo-leerlingen kortere kernlessen van 60 minuten (in feite 2x30 minuten). Dat schept ruimte voor keuzes. Alle 400 leerlingen zijn na de zomervakantie overgestapt op dit flex-rooster, ook de examenkandidaten. 'De meeste leerlingen zijn blij', vertelt directeur Vincent Wolsheimer, 'ze kunnen nu een stuk van hun schoolprogramma zelf invullen.'

Rooster op Maat maakt het bijvoorbeeld mogelijk dat een leerling wat later begint, want de kernlessen beginnen om negen uur of om half tien. Wil een leerling juist vroeg starten in verband met sport of een baantje na schooltijd, dan kan hij of zij juist de eerste Rooster op Maat-uren (RoM-uren) vanaf half negen benutten.

Koken en dansen

De contacttijd van de leerlingen is teruggebracht van 24 naar 20 uur per week. Binnen de vrijgekomen flexuren kunnen de leerlingen kiezen uit stilte-uren, huiswerk-uren en ondersteuningsuren voor gerichte leervragen, bijvoorbeeld bij economie over hoe belastingen werken. De leerlingen kiezen zelf waar ze behoefte aan hebben. Er is al een aanbod aan sport (met voetbalclub Excelsior) en een kunst- en cultuurklas. Later dit schooljaar wordt het kunst- en culturaanbod uitgebreid en kunnen leerlingen ook activiteiten kiezen als koken en dansen. De mentor ziet erop toe dat leerlingen verstandige keuzes maken met het oog op hun studieresultaten.

Pilotweken

De school is niet over één nacht ijs gegaan bij de invoering van RoM. Vincent Wolsheimer: 'We zijn voorzichtig geweest

Mariska Sepers (l) en Vincent Wolsheimer (r)

wat de kwaliteit en inhoud van de lessen betreft, want de leerresultaten mogen niet achteruitgaan.' Mariska Sepers, docent Nederlands en remedial teacher, droomde vier jaar geleden al van RoM. 'We wilden meer flexibiliteit in roosters, in het kader van verdieping en verbreding voor leerlingen. Want waarom moeten alle leerlingen evenveel uren in dezelfde lessen zitten? Sommige leerlingen hebben aan twee lessen voldoende en kunnen buiten de klassikale setting verder werken.'

De schoolleiding ging naar conferenties, bezocht collega-scholen, las artikelen en boeken over dit onderwerp en nam het streven op in het vorige schoolplan. Daaruit is een werkgroep voortgekomen waarvan Mariska voorzitter is geworden. Vincent vervolgt: 'We zijn van theorie naar praktijk gegaan met verschillende pilotperiodes, waarin we lessen van 30, 60, 90 en 120 minuten uitprobeerden in plaats van 50. Rekenen in eenheden van 30 minuten bleek de meeste mogelijkheden te geven. De kernlessen worden gegeven in lessen van 60 minuten. De leerlingen houden twee pauzes van een half uur en de onder- en bovenbouw hebben een gescheiden pauze. Dat onze aula minder vol is tijdens pauzes, vinden leerlingen prettig, zeker op natte en

koude dagen waarop ze graag binnen willen blijven.'

Ontwikkeltijd

Vincent: 'Docenten hebben in de voorbereiding kritisch naar hun lesprogramma en naar zichzelf gekeken.' Mariska sluit hierop aan: 'Aan alle vakgroepen is gevraagd: Wat moet je volgens het curriculum doen en waarmee kun je schuiven, bijvoorbeeld van leerjaar 1 naar leerjaar 2? En ook: hoe bied je de stof aan? Leg je iets kort uit en laat je de leerlingen daarna een stuk zelfstudie doen, of neem je hen helemaal aan de hand mee?'

De docenten krijgen scholing en ondersteuning aangeboden om in het nieuwe rooster goed les te geven, bijvoorbeeld een training in storytelling. En de tijd die ze wekelijks winnen – de contacttijd is immers verminderd – is voor hen ontwikkeltijd. Vincent benoemt de positieve sfeer die er hangt rond Rooster op Maat: 'Mensen gaan ervoor.'

(Anja de Zeeuw)

Jaimie de Jongh (l) en Manon Verschoor (r)

havo-4 met alle profielen.

Jaimie de Jongh, directeur van Melanchthon De Blesewic: 'We zochten een oplossing voor de vragen die er lagen op het gebied van vaardigheden, motivatie en contextrijk leren. 20-80 learning bood mogelijkheden.'

Manon Verschoor, afdelingshoofd en portefeuillehouder onderwijs, vult aan: 'We hebben gekozen voor projectmatig werken aan vaardigheden waarbij onderzoekend en ontwerpend leren centraal staan.'

Aanpassing lesprogramma

Om de 20-dag te kunnen vormgeven is voor bijna alle vakken een lesuur per week ingeleverd. De docenten die het 80-deel verzorgen hebben hierdoor kritisch gekeken waar ruimte zit in hun lesprogramma en didactiek zodat zij de leerlingen goed kunnen blijven begeleiden naar het examen.

Ze hebben het lesprogramma aangepast door bijvoorbeeld dubbelingen eruit te halen. Wat de didactiek betreft: tijdens de 20-dag wordt een beroep gedaan op de coachrol van de leraren. Manon: 'Met andere woorden: de leraar niet vóór maar in de klas. En dat is wat we volop zien als we op dinsdag door de gangen lopen.'

Leraren ontwikkelen zich

Niet alleen tonen leraren hun vakmanschap op het gebied van curriculumbewustzijn en vakdidactiek, ze kunnen zich hiermee ook professioneel verder ontwikkelen. Jaimie: 'De leraren kiezen er bewust voor om op de 20-dag les te geven of coördinator te worden, ook al vinden ze het spannend. Wij zorgen voor *coaching on the job* en *just in time* bij het schrijven en begeleiden van nieuwe projecten, door een professional in te huren.'

Digitaal portfolio

Over het resultaat van het nieuwe onderwijsconcept in havo-4 merkt Jaimie op: 'We borgen de ontwikkeling van de leerlingen in een digitaal portfolio dat ze zelf bijhouden. Na afronding kan een leerling laten zien welke ontwikkeling hij of zij heeft door-gemaakt zowel op het gebied van vaardigheden als persoonlijke groei.'

(Anja de Zeeuw)

Melanchthon De Blesewic introduceert 20-80-onderwijs voor havisten

De leraar als coach tijdens de '20-dag'

Hoe kunnen onze havoleerlingen vaardigheden ontwikkelen die hen beter voorbereiden op het hoger beroepsonderwijs? En hoe kunnen we hen het nut van leren beter duidelijk maken? Het antwoord op die vragen vond Melanchthon De Blesewic in het 20-80-onderwijs. Deze leervorm is in augustus gestart.

Vier dagen per week (80 procent) volgen de 96 leerlingen van havo-4 het reguliere lesprogramma, inclusief hun bovenbouwprofiel. De dinsdag (20 procent) is vrijgespeeld voor leren door doen, binnen een van de vier profielen International Art College (IAC), International Business College (IBC), International Health College (IHC) en International Science College (ISC).

Wat leerlingen doen op de 20-dag

De leerlingen passen op de 20-dag hun theoretische kennis toe in de praktijk. Via projectonderwijs leren zij vaardigheden toepassen bij hun gekozen profiel in bijvoorbeeld het organiseren van een kunstevent, boekhouden, EHBO of het technisch ontwerpen van een diervverblijf. In de ochtend zijn leerlingen bezig met meer algemeen vormende thema's zoals presentatie, psychologie en communicatie. Dan verdiepen de leerlingen zich bijvoorbeeld in de cultuur van een land, krijgen sollicitatietraining en bereiden hun stagedagen voor, leren over leiderschapsstijlen of richten zelf een politieke partij op. Per periode in het schooljaar lopen ze een dag stage bij een door hen gekozen bedrijf of instelling. Bij de diplomering ontvangen leerlingen naast het havodiploma een 20-80 learning-diploma dat door het ministerie van Economische Zaken is erkend, en een plusdocument met een overzicht van hun brede vorming.

Concept met projectonderwijs

Het 20-80-onderwijs is een concept dat door scholen in het hele land wordt omarmd. Binnen CVO is het al opgepakt door het Comenius Lyceum en de Comenius Mavo in Capelle, maar niet eerder in de hele leerlaag

Aldo Cafferata

Zij-instromer Aldo Cafferata van Penta De Oude Maas heeft geen moment spijt

'In het onderwijs heb ik mijn plek gevonden'

Na een carrière van ruim twintig jaar in de elektrotechniek maakte Aldo Cafferata twee jaar geleden de overstap naar het onderwijs. 'Mijn vorige werk vond ik leuk, maar dit vind ik nog vele malen leuker. Het onderwijs geeft mij heel veel voldoening.'

'Als tiener zat ik zelf op Penta De Oude Maas en ik heb alleen maar leuke herinneringen aan deze school. Nadat ik in 1997 mijn diploma haalde, ben ik naar de bedrijfs-school gegaan, waar ik mijn mbo-papiertje haalde. In de jaren erna heb ik nog allerlei certificaten en diploma's gehaald en heb ik vrijwel alle denkbare stappen in mijn loopbaan gezet. Ooit begon ik als leerling-monteur, uiteindelijk was ik projectleider.'

Veel energie

'Ik vond het verschrikkelijk dat mijn werkgever, Imtech, in 2015 failliet ging. Gelukkig werd een deel van het personeel, waaronder ikzelf, overgenomen door Spie. Toch ging ik nadenken: wilde ik dit werk eigenlijk nog wel blijven doen? Nogal wat mensen om me heen vroegen of het onderwijs niks voor mij was. Ik was korfbal-coach geweest van zo ongeveer alle jeugdteams, dus ik wist hoe leuk het is om met kinderen te werken. Om me te oriënteren ben ik in datzelfde jaar gaan praten bij het Scheepvaart- en Transportcollege. Zij wilden mij wel hebben, maar ik heb het toen niet gedaan, onder andere omdat mijn vrouw zwanger was van ons tweede kind. Ik had het goed naar mijn zin bij Spie en had

leuke collega's, maar de gedachte aan het onderwijs bleef knagen. Toen ik in 2022 een dagje ging meelopen bij mijn zwager die in het onderwijs werkt, kwam ik met ongelooflijk veel energie thuis en wist ik: dit is het! Eind van dat jaar startte ik als zij-instromer op mijn oude school.'

→ *'Ik heb alleen maar leuke herinneringen aan deze school'*

Praktijkervaring

'Mijn opleiding aan de Hogeschool Rotterdam duurt tweeënhalf jaar. Elke donderdagmiddag en -avond zit ik op school, daarnaast heb ik een pittige hoeveelheid huiswerk. Vanaf het begin van het traject sta ik voor de klas en doe ik alles wat een docent moet doen. Ik geef algemene techniek in de onderbouw en Producteren, Installeren en Energie (PIE) in de bovenbouw. Ik neem veel praktijkervaring mee. Elke dag leer ik bij, ook van collega's. Iedereen staat voor me klaar, daar ben ik heel blij mee. Ik voel dat de collega's en het management honderd procent achter mij staan.'

→ *'Die driehoek met ouders, leerling en docent vind ik fantastisch'*

Hechte band

'Een veilige leeromgeving vind ik heel belangrijk, elke leerling mag zijn wie hij of zij is. Ik wil de leerlingen graag iets meegeven waar ze wat aan hebben. Ik wil ze motiveren en laten zien dat ze het echt ergens voor doen en dat ik vertrouwen in ze heb. Dat pedagogische stuk is zó belangrijk. In de toekomst wil ik graag ook mentor worden. Die driehoek met ouders, leerling en docent vind ik fantastisch, dan bouw je aan een nog hechtere band. In het onderwijs heb ik echt mijn plekje gevonden. Ik ben trots op mezelf dat ik deze stap heb durven zetten. Nu nog mijn diploma halen!'

[Karin van Breugel]

Wetenschapsoriëntatie Nederland (WON) bij het Comenius Lyceum

‘Een onderzoekende leerhouding is een vaardigheid voor het leven’

Wetenschapsoriëntatie stimuleert leerlingen hun wereld te verkennen en zelfstandig kritisch te leren denken. Demi Jansen (docent Nederlands) en Tom van Staden (docent aardrijkskunde) ontwikkelden hiervoor een driejarig curriculum voor de vwo-onderbouw. ‘We willen leerlingen academische vaardigheden bijbrengen en een onderzoekende leerhouding.’

Het lesprogramma volgt de zes stappen van de zogeheten onderzoekscyclus: verwondering, het formuleren van een onderzoeksvraag, een onderzoeksplan maken, data verzamelen, analyseren en conclusies trekken, en tot slot: rapporteren en presenteren. ‘Dat is best veel’, zegt Tom. ‘Daarom bouwen we het programma gedurende de drie jaar op. Zo krijgen leerlingen tijd en ruimte om stap voor stap een onderzoekende houding te ontwikkelen.’

Vakoverstijgend

Demi en Tom geven zelf alle lessen, maar het WON-team bestaat uit zes docenten die input leveren voor wetenschapsoriëntatie. Want WON is vakoverstijgend. Demi: ‘We zoeken nadrukkelijk verbinding met het vak burgerschap en met de eigen leefwereld van leerlingen. Daarvoor haken we aan bij de Sustainable Development Goals (SDG’s) van de Verenigde Naties op het gebied van bijvoorbeeld armoede, klimaatverandering, sociale ongelijkheid en culturele diversiteit. Dat zijn complexe thema’s die vragen om een multidisciplinaire benadering. Zo ontdekken leerlingen dat wat zij bij verschillende vakken leren, in de praktijk samenkomt. Bovendien zijn het actuele onderwerpen die leerlingen bewustmaken van hun rol en verantwoordelijkheid in de wereld.’ Ook het leven op school biedt aanknopingspunten voor de lessen, legt Tom uit. ‘Het kleurplan voor ons nieuwe schoolgebouw bijvoorbeeld. Daarvoor hebben leerlingen onderzocht wat kleuren met ons doen en op basis daarvan hebben ze een advies gegeven aan de schooldirectie.’

Tom van Staden (l) en Demi Jansen (r)

Leerhouding

Dit schooljaar wordt WON voor het derde jaar gegeven. Tom: ‘We hebben dus nog geen volledig curriculum afgerond maar we zien dat het programma aanslaat. Bij andere vakken staat de kennis centraal. Bij WON gaat het vooral om denkvaardigheden en je leerhouding. Leerlingen vinden de lessen leuk. Ze ontdekken dat je op verschillende manieren over een onderwerp kunt nadenken.’ Het motto is ‘onderzoekend leren en leren onderzoeken’. Dat is belangrijk, volgens Demi. ‘We leven in een informatiemaatschappij en kennis verouderd snel. Door zelf kritisch te leren denken, door te luisteren naar elkaar en je bewust te worden van eigen en andermans normen en waarden, kun je daar beter je weg in vinden. Zo’n leerhouding helpt leerlingen niet alleen later bij een universitaire studie, het helpt ze nu ook al bij toetsen voor andere schoolvakken. Misschien weet je het antwoord op een vraag

niet, maar door logisch na te denken en gebruik te maken van wat je wél weet, kun je soms toch een eind komen.’

Visiedocument

Om een goed en passend WON-curriculum te ontwikkelen, volgden Demi en Tom een speciale bijscholing aan de Universiteit Utrecht. Tom: ‘Dit is ook voor ons als docent een mooie uitdaging. We leren niet alleen hoe je leerlingen een kritische leerhouding kunt bijbrengen maar ook hoe je het docententeam betreft bij de ontwikkeling van het lesprogramma.’ Beide docenten schreven een visiedocument over hoe WON aansluit bij andere vakken, de SDG’s en de kernwaarden van de school. Demi: ‘Dat was enorm leerzaam. We laten daarmee zien wat de toegevoegde waarde is van WON binnen het reguliere vwo-programma van Comenius en hoe onze leerlingen hiervan profiteren.’

[Selma Lagewaardt - De Nieuwe Lijn]

Groepsfoto deelnemers LeerlingTop

LeerlingTop 2024 over duurzaamheid en loopbaanoriëntatie

CVO neemt inbreng van leerlingen serieus

Na het succes van vorig jaar werd op vrijdag 18 oktober de LeerlingTop 2024 gehouden. Een kleine zestig leerlingen van de zeven CVO-scholen(groepen) kwamen op deze zonnige dag vanuit alle windstreken naar Rotterdam voor een aantrekkelijk programma rond duurzaamheid en loopbaanoriëntatie. De Top kreeg een extra dimensie door de ambiance: het markante gebouw van het STC (Scheepvaart en Transport College) langs de Nieuwe Maas.

Net als vorig jaar heeft stichting LOKAAL, centrum voor democratie in Rotterdam, het programma voor de LeerlingTop samen met CVO voorbereid en helpen uitvoeren. Dit bestond uit een interactieve workshopronde en een ronde met dialoogtafels,

onderbroken door een lekkere lunch. Dat het grootste deel zich afspeelde op de dertiende verdieping van het STC-gebouw, met uitzicht over heel Rotterdam, maakte het tot een bijzonder event voor de leerlingen.

Workshops en dialoog

Bij een van de workshops kregen leerlingen een rondleiding door het STC-gebouw en maakten ze een vaartocht op een zeeschip met behulp van een simulator. De andere drie workshops gingen over je gedachten tekenen, keuzes maken zonder stress en het oplossen van een duurzaamheidsprobleem van een denkbeeldige school. Aan de dialoogtafels hielden leerlingen van verschillende CVO-scholen een 'socratische dialoog' over duurzaamheid op school of

loopbaanoriëntatie. De uitkomsten werden samengevat op een poster.

Alle groepjes presenteerden hun poster tijdens de plenaire terugkoppeling, in het bijzijn van Ton Bestebreuer (lid raad van bestuur), Martijn Nolen (directeur bestuur & beleid) en Dirk de Jong (beleidsadviseur), als vertegenwoordigers van CVO. Die kregen zo een goed beeld van de wensen van de leerlingen.

Vegetarische opties

Om hun school te verduurzamen zouden leerlingen bijvoorbeeld graag (meer) zonnepanelen op het dak van hun school willen zien. En ze suggereren om het licht in de lokalen uit te schakelen als er niemand meer aanwezig is. Andere wensen zijn: meer afval scheiden, minder lesmateriaal printen, meer in online werkboeken werken, minder plastic gebruiken, meer vegetarische opties in de kantine, elektrisch koken in de schoolkeuken vervangen door elektrisch koken en minder uitstapjes maken met het vliegtuig.

Yamen en Mohab, leerlingen van Accent Capelle:

'Het was een leuke dag, de organisatie was perfect. Ook de plek was mooi.'

Yamen: 'Alleen jammer dat ik eerst bij het verkeerde STC-gebouw stond vanmorgen en daardoor het eerste deel van het programma heb gemist.'

Green Team

Een school die structureel aan verduurzaming doet is Melanchthon Bergschenhoek. Daar is al een paar jaar een Green Team actief, dat ervoor zorgt dat de school stap voor stap een Eco-school wordt. Amy, Sanne en Guus - drie van de acht leden van dit Green Team gaven een korte presentatie en somden op wat ze al voor elkaar hebben gekregen: kranen in de toiletten zijn vervangen door drukknoopkranen om waterverspilling tegen te gaan, en er zijn zonnepanelen gelegd voor de digiborden in de school. Het team organiseerde daarnaast een succesvolle kledingbeurs en plant-adoptie door leerlingen.

Leerlingen aan het werk tijdens de LeerlingTop

Op het verlanglijstje staat nog een groene wand in het atrium en ook minder plastic-gebruik en minder vleesaanbod in de schoolkantine. Het *Green Team* hoopt een groene vlag te scoren bij de organisatie van Eco-schools, als erkenning van de inspanningen en resultaten.

Het verhaal van het *Green Team* werkte aanstekelijk: de leerlingenraad van een andere Melanchthonschool maakte ter plekke een afspraak voor een bezoek aan de school in Bergschenhoek om met eigen ogen te zien hoe het *Green Team* bezig is.

Meer scholenmarkten

Een onderwerp aan de dialogtafels dat alle leerlingen aansprak was loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB). Er bleek veel verschil te zijn tussen CVO-scholen. Een van de groepjes kwam met de dringende wens om de methode Qompas voor de profiel- of studiekeuze grondig aan te passen of af te schaffen. Die kost namelijk veel tijd, zorgt voor stress bij leerlingen en heeft nauwelijks effect op de keuze. Andere wensen waren: in de bovenbouw meer bezoeken aan vervolgopleidingen, meer dan één scholenmarkt per jaar en daar goed bekendheid aan geven bij de leerlingen. Met name hogescholen mogen hun gezicht meer laten zien op dit soort markten. Ook kunnen scholen leerlingen met meer beroepen in de praktijk laten kennismaken. De begeleiding door de mentor in de LOB-les is op sommige scholen voor verbetering vatbaar, bijvoorbeeld met één-op-één-gesprekken. Op andere scholen kan een tussentijdse profielwisseling beter

Sanne, Fenna en Elise, leerlingen van Penta Jacob van Liesveldt:

'Het was interessant om veel verschillende meningen te horen over duurzaamheid op scholen. De dag was prima georganiseerd; er waren aardige mensen die hielpen het gesprek te voeren.'

ondersteund worden, zodat een leerling niet achterloopt met de lesstof als hij of zij switcht. Ook vinden leerlingen druk niet prettig als het gaat om een studie- of beroepskeuze, ook een tussenjaar kan een optie zijn.

Leerlingadviesraad

Ton Bestebreuer belofde dat hij de belangrijkste wensen bespreekt met de CVO-schooldirecteuren. En Martijn Nolen zegde toe jaarlijks een LeerlingTop te organiseren. Ook nodigde hij leerlingen uit om mee te doen in een op te zetten Leerlingadviesraad. Dit wordt een club van zo'n tien leerlingen van tien verschillende CVO-scholen die af en toe meedenken over onderwerpen die van belang zijn voor leerlingen.

Wie interesse heeft, kan zich nog aanmelden voor deze raad, via de QR-code.

Tot besluit van de LeerlingTop werd er een groepsfoto gemaakt, en gingen de leerlingen huiswaarts. Bij de deur kregen ze nog een *tote* bag (katoenen tas) met attentie, als dank voor hun bijdrage aan de dag.

(Anja de Zeeuw)

Koersplan

Voor de LeerlingTop 2024 koos CVO voor de thema's duurzaamheid en loopbaanoriëntatie uit het koersplan 2024-2028 'Onderwijs voor het leven'. Daarin belooft CVO zich in te zetten voor duurzaamheid in samenwerking met leerlingen, ketenpartners en maatschappelijke partners.

Medewerkers van verschillende CVO-scholen reageren op een stelling van de redactie.

→ 'Een docent moet altijd zelf het antwoord weten'

Comenius VMBO De Meerpaal

Raisa Braam

Docent levensbeschouwing

Een docent hoeft niet altijd het antwoord te weten, maar moet wel weten hoe samen met leerlingen antwoorden te vinden.

Comenius Beroepsonderwijs Capelle

Leonie Heuvelman

Projectleider Brede Onderbouw & decaan

Zeker niet! Juist als we met elkaar toegeven niet alle antwoorden te weten, kunnen we met elkaar verder komen over welk onderwerp dan ook.

Wel vind ik dat we als docenten boven de basisstof moeten staan en onszelf ook constant op alleen al ons eigen vakgebied moeten blijven ontwikkelen.

Portus scholengroep

Tim Slingerland

Docent wiskunde Meridiem

Ook als docent kun je niet altijd alles weten. Als je dit gewoon toegeeft en vervolgens hardop nadenkt hoe je dan wél het antwoord gaat zoeken geef je leerlingen het goede voorbeeld hoe ze een probleem kunnen aanpakken.

Accent VSO op Zuid

Izak Lavooij

Mentor en docent

Gelukkig niet zeg! Het is belangrijker dat een leraar de vaardigheid heeft om leerlingen te begeleiden in hun leerproces, hen te stimuleren om zelf na te denken en hen te helpen bij het vinden van antwoorden.

Samantha Quispel

Een studie naast je baan

‘Met een eerstegraads bevoegdheid kan ik met mijn vak de diepte in’

Samantha Quispel is docent Engels, leerjaarcoördinator en mentor op het Zuider Gymnasium. Naast haar drukke baan volgt ze een masteropleiding om haar eerstegraads bevoegdheid te halen. Samantha: ‘Om dit te doen, heb je heel veel motivatie, doorzettingsvermogen en planningsvaardigheden nodig.’

‘Tijdens mijn bachelor Engels heb ik mijn tweedegraads bevoegdheid gehaald. Omdat ik het heel leuk vind om in de bovenbouw te werken, ben ik nu bezig met een aanvullende master. In de bovenbouw kun je met taal en literatuur meer de diepte in, zeker op een school als deze. Onze leerlingen willen leren en zijn bereid daar veel moeite voor te doen, ook als het niet altijd meezit. Ik kan genieten van hun spontaniteit en directheid. Je merkt dat ze de wereld vaak net op een andere manier zien, dat levert leuke gesprekken op. De bovenbouw is een belangrijke stap naar het hoger onderwijs. Het is mooi om daar je steentje aan te kunnen bijdragen.’

Goed plannen

‘Om een baan en een master te combineren, moet je om te beginnen heel gemotiveerd zijn. Dat ben ik. Ik vind het sowieso leuk om dingen te leren en nieuwe handvatten te krijgen. Plannen is ook belangrijk: ik moet goed kijken wat ik op welke dag doe én me daar ook aan houden. Zoveel mogelijk probeer ik mijn lessen een week van tevoren voorbereid te hebben; dat geeft veel rust en ruimte. Mijn schoolwerk probeer ik op school te doen; daardoor maak ik misschien dagen die wat langer zijn dan gemiddeld. In de weekenden spreek ik in principe niks af. Als mijn studie en werk het toelaten, kan ik altijd nog spontaan iets leuks doen.’

Leren van iedereen

‘Ik woon nog thuis; de huidige woningmarkt laat mij eigenlijk geen andere keus. Op zondag koken mijn moeder en ik voor de hele week. Dat is fijn, want dan weet je dat er altijd goed eten is als je uit je werk komt. Het is heel steunend om familie te hebben die voor me klaarstaat. Ook op school krijg

ik op allerlei manieren steun. De stagebegeleiding is niet bij één persoon maar schoolbreed belegd. Ik ben daar blij mee, want iedereen heeft zijn eigen kwaliteiten en daarom kun je ook van iedereen iets leren. Van collega’s voel ik oneindige steun, ik weet dat ik altijd bij ze kan aankloppen.’

Openhartigheid

‘Vorig jaar had ik één klas waar het niet lekker liep. Ik ben daar toen gelijk open over geweest, want het heeft geen zin om te doen alsof alles allemaal goed gaat. Door mijn openhartigheid waren er direct vijf collega’s die aanboden om achterin te komen zitten. Zij hebben me verschillende inzichten gegeven die mij geholpen hebben. Ik kijk zelf ook regelmatig mee bij andere docenten in de les. Al mijn collega’s hebben het hart op de goede plek, ze stáán er echt voor me. Dat vind ik ongelooflijk bijzonder; het is één van de redenen die deze school voor mij extreem aantrekkelijk maakt.’

[Karin van Breugel]

Veldwerkpracticum bij het Marnix Gymnasium:

‘Onderzoek in de praktijk is vaak een eyeopener’

Bodemmonsters nemen. Landmetingen doen. Paddenstoelen zoeken en korstmossen opmeten. Een paar dagen onderzoek doen in de natuur is voor de leerlingen van het Marnix Gymnasium een welkome aanvulling op de theorie.

Bram Straatmeijer, docent aardrijkskunde, en Corrie van der Plas, docent biologie, vertellen over het jaarlijkse veldwerkpracticum in Orvelte.

Nieuw is het niet, maar leuk blijft het. De driedaagse excursie naar Orvelte is een traditie die al sinds de jaren tachtig plaatsvindt. Ook dit jaar vertrokken er eind september weer 50 zesdejaars om veldonderzoek te doen in het unieke Drentse cultuurlandschap.

Vakmanschap

Het programma start met een gezamenlijke verkenningstocht door de omgeving aan de hand van een vragenlijst over het landschap. Vervolgens doen de biologieleerlingen onderzoek naar paddenstoelen of insecten en bestuderen de boomgroei. De aardrijkskundeleerlingen richten zich vooral op de bodem en doen grondboringen en hoogtemetingen. Corrie: ‘Het doel is dat leerlingen ervaringskennis opdoen in de natuur. Daarbij oefenen ze allerlei onderzoeksvaardigheden zoals kritisch observeren, data verzamelen en deze nauwkeurig noteren, het hanteren van een grondboor en een landmeter, microscopisch onderzoek, bepalen hoe zuur de grond is en de blad-dichtheid van bomen meten. Het is een stuk vakmanschap dat bij de theorie hoort.’

Natuurbeleving

De leerlingen verblijven in een verbouwde boerderij met een naastgelegen veldstudiecentrum inclusief laboratorium. Voor de stadse kinderen van het Marnix is Orvelte een totaal andere omgeving. Bram: ‘Deze excursie geeft ze een echte natuurbeleving. De leerlingen kunnen zich even onderdom-

Corrie van der Plas (l) en Bram Straatmeijer (r)

pelen in een andere wereld, weg van het stadsleven. Bovendien zitten onze leerlingen relatief vaak met hun neus in de boeken. Tijdens het veldwerk gebruiken ze vooral hun handen én hun zintuigen.’

Theorie loslaten

En dat is belangrijk, vinden beide docenten, want de natuur komt nooit honderd procent overeen met de theorie. Het veldwerk confronteert de leerlingen met de onvoorspelbaarheid van de praktijk. Corrie: ‘In theorie zijn er in de herfst bijvoorbeeld veel paddenstoelen. Maar er is ook wel eens een jaar waarin ze er nauwelijks zijn. De aantallen en soorten die je aantreft, zijn afhankelijk van veel factoren. Zelf waarnemen en de theorie loslaten, dat vinden leerlingen best lastig. Maar het levert inzichten op die cruciaal zijn voor een wetenschappelijke attitude.’

Samenwerken

Ook samenwerken is een belangrijk onderdeel van de excursie. De leerlingen werken in groepjes aan hun praktijkopdrachten, oefenen om de beurt de technieken en maken gezamenlijk een verslag. Bram: ‘De samenwerking gaat in de

praktijk spontaner dan op school, is onze ervaring. Iedereen zet zich vol in en ze vinden het hartstikke leuk. Het is ook gezellig, met ‘s avonds spelletjes en een kampvuur.’

Frisse blik

De vaardigheden en technieken die de leerlingen oefenen en de groepsbegeleiding tijdens de excursie, zijn voor de docenten onderdeel van hun eigen vakmanschap. ‘Op pad gaan met een grote groep jongeren brengt natuurlijk de nodige uitdagingen met zich mee’, zegt Bram. ‘De leerlingen gaan laat door ‘s avonds en er moet de volgende dag weer gewoon gewerkt worden. Gelukkig hebben we duidelijke regels, dat scheelt.’ Toch is behalve de natuur ook de jaarlijkse excursie elk jaar anders. Corrie: ‘Soms komen leerlingen met onverwachte vragen of verrassende waarnemingen. Met die frisse blik houden we onze vakkennis scherp.’ Voor de leerlingen van het Marnix blijft het practicum Orvelte een van de hoogtepunten van hun schoolcarrière. Bram: ‘Het is niet alleen een waardevolle praktijkervaring maar vooral een herinnering voor het leven.’

[Selma Lagewaardt - De Nieuwe Lijn]

Leerlingen doen veldwerk in Orvelte

Nieuw: leerlijn en reader **Debatteren**

‘In het debat leer je nuanceren’

Paul Visser en Dineke Oldenwening

Portus Groene Hart hielp het afgelopen jaar mee aan de ontwikkeling van een leerlijn Debatteren. Alle docenten in Nederland kunnen de leerlijn en de bijbehorende reader gratis gebruiken. Een mooie manier om de taalvaardigheid te vergroten en polarisatie tegen te gaan.

Op veel havo- en vwo-scholen debatteren leerlingen in de bovenbouw bij Nederlands en maatschappijleer. ‘Het is jammer dat dat vaak beperkt blijft tot één module, omdat we weten dat het trainen van losse vaardigheden weinig waarde heeft. De nieuwe leerlijn zorgt ervoor dat het debat gedurende de hele schoolcarrière van de leerling terugkomt. Zo zorg je voor meer impact’, zegt Paul Vissers, docent Nederlands.

Polarisatie tegengaan

In het debat komen veel vaardigheden samen die je voor het vak Nederlands nodig hebt. Paul: ‘Je moet goede bronnen zoeken, je inlezen, een argumentatie opbouwen en beoordelen en goed een verhaal vertellen.

Voor het vak is dat een mooi winstpunt, maar het heeft ook impact op burgerschap.’ Dineke Oldenwening, afdelingsleider vwo en docent Nederlands legt uit: ‘Het debat is voor ons geen doel op zich, maar een middel om te ontdekken dat er goede voor- en tegenargumenten zijn voor een bepaalde stelling of kwestie. Het debat gaat wat ons betreft niet over winnen of verliezen, maar over wat op tafel komt. Het debat kan een brug bouwen tussen voor- en tegenstanders en draagt bij aan kritisch denken. Leren nuanceren helpt tegen polarisatie.’

Gereedschapskist

Afgelopen jaar ontwikkelde de DebatUnie de leerlijn met verschillende Nederlandse en

Vlaamse scholen. De bijbehorende reader werd op 7 november aangeboden aan het veld, tijdens de landelijke Docentendag Taal en Burgerschap. Paul: ‘Ik vind het mooi dat de leerlijn niet van a tot z vastligt. Docenten kunnen zelf bepalen welke elementen ze in welk leerjaar gebruiken. De reader is de ‘gereedschapskist’ waaruit ze kunnen putten.’

Weerbare burgers

Dankzij de leerlijn kunnen leerlingen zich in kleine stapjes alle deelvaardigheden van het debat eigen maken. Dineke: ‘In de reader staan werkvormen om leerlingen spelenderwijs enthousiast te maken voor het debat, bijvoorbeeld “verdedig het onverdedigbare”. Daarbij gaan leerlingen met totaal onzinnige stellingen aan de slag, zoals “tijdens de spits moeten reizigers verplicht bij elkaar op schoot zitten”.

Paul legt uit: ‘Bij deze werkvorm gaan leerlingen nadenken: waarom zou iemand dit willen, welk probleem willen we hiermee oplossen? Ze moeten bedenken hoe je zo’n vreemd standpunt zo kunt brengen dat het nog enigszins redelijk lijkt en mensen erin mee kunnen gaan. Door dit soort oefeningen ontdekken zij ook welke trucjes iemand kan inzetten om jou te overtuigen. Daardoor leren ze kritisch na te denken en worden het weerbaarder burgers.’

Debattoernooi

‘Wij werken aan een school met een echte debatacultuur’, besluit Dineke. ‘We verdiepen ons bijvoorbeeld in vakoverstijgend debat en democratie en betrekken daar ook de gemeente bij. Op 18 april hosten we de Beneluxcompetitie, een regionaal debat-toernooi van de DebatUnie. Daar kunnen leerlingen uit heel Nederland aan meedoen.’

[Karin van Breugel]

Download

De leerlijn en de reader zijn gratis. Heb je vragen? Stuur een e-mail naar leerlijn@debatunie.nl.

Column

Chris van den Berg

Chris van den Berg is conrector bovenbouw en leraar Duits van het Zuider Gymnasium.

Vakmanschap

Vakmanschap is een term die terug te ontleden is naar het woord 'vak', met een etymologische bril bekeken betekent dat 'begrensd deel'. Een vak is dus per definitie specialistisch.

Ik zeg het ook vaak aan leerlingen: je wil niet worden behandeld door een tandarts die eigenlijk een schilder is en een tandarts kun je over het algemeen beter niet je huis laten schilderen.

Als je dan kijkt naar het vakgebied onderwijs, kun je je afvragen wat daar allemaal niet bij hoort.

Want er komt nogal wat de onderwijswereld in, waar ik me niet altijd bekwaam bij voel: we bespreken vanuit onze maatschappelijke betrokkenheid in onze scholen de actualiteit, de zorgen en gebeurtenissen in het dagelijks leven van onze leerlingen, we houden rekening met achterstanden, met financiële, sociale omstandigheden en maak de lijst maar langer; we bieden veel meer dan alleen het 'vak' waarvoor we in de regel opgeleid zijn. Maar hoe bespreek je bijvoorbeeld de rellen in Amsterdam? Hoe bespreek je de oorlog in Gaza? Hoe kijk je naar Trump?

Als ik dit allemaal lees denk ik soms: wat een gezemel.

Ik ben opgeleid om Duits te geven en doe dat ook nog steeds met veel plezier. Als ik leerlingen uitleg waarom ik Duits koos, vertel ik ze dat een 17-jarige Duitse jongen, toen ik zelf als 17-jarige een concentratiekamp bezocht, mij zijn excuus aanbood voor wat zijn grootouders die van mij in de oorlog hadden aangedaan.

Ik kon me toen niet voorstellen dat ik dat zou zeggen. Dat ik bijvoorbeeld aan nakomelingen van Indonesische slachtoffers mijn excuus aan zou bieden voor hetgeen mijn opa waarschijnlijk heeft gedaan, toen hij in Indonesië te werk was gezet namens de Nederlandse regering, tijdens de Revolusi Nasional Indonesia.

Inmiddels denk ik daar anders over. Dat vertel ik de leerlingen en als het wat vaag voor ze blijft, dan denk ik met ze mee en hebben we het over het hier en nu. Om aan ze uit te leggen wat Duitsland als cultuurgebied zo interessant maakt en hoe de Duitse taal hun toegang tot dat discours kan geven. Hoe zij door het leren van een andere taal ook begrip kunnen ontwikkelen voor nieuwe perspectieven en daarmee levens van andere mensen.

Amsterdam, Gaza en Trump, dus, kortgezegd. In mijn ogen is ons vak, hoe specifiek ook, er altijd toe veroordeeld te blijven veranderen. Net zoals Volkskrant-journalist Philippe Remarque schreef over Berlijn (en ikzelf vaak over Rotterdam): ertoe veroemd om altijd te worden en nooit te zijn.

Ons specialisme ondergaat datzelfde lot: altijd in wording, nooit aan het zijn. Waar begint dat dan? Bijvoorbeeld in de eerste les Duits met het verschil tussen *werden* en *sein*. Is dat niet onderwijs? Ik denk het wel. Het is het voortdurende worden, met een modewoord ontwikkelen of ouderwetser woord leren.

Dat betreft niet alleen de leerlingen, maar ook ons vak.

Onze grens is er niet een van wat je niet of wel doet; onze grens is het steeds opnieuw begrenzen. Als je over een spreekwoordelijk strand loopt onderscheid je het land en de zee; zo heeft de branding bestaansrecht. Of het nou gaat om de Duitse taal, tangens, tijdlijnen, trampolines of andere leerstof; wij vormen de branding en laten al die kennis een plek krijgen op het eindeloze land wat onze leerlingen de rest van hun leven tegemoet gaan. En wij aanschouwen, beschouwen, een zee gelijk soms woest en soms kalm, soms door slechte invloeden bevuild of oververhit en oneindig mooi en aan elkaar verbonden.

Ons werk is spannend en doet ertoe. Dat is ons specialisme.

Een kijkje op ... bijzondere (praktijk)lokalen

Deze keer zijn verschillende (praktijk)lokalen van CVO-scholen in beeld gebracht. Hoe blijkt hier het vakmanschap uit en hoe sluit dit aan op het onderwijsconcept van de school?

In 2022 begon **Melanchthon MAVO Schiebroek** met het opnieuw aankleden van de personeelskamer en enkele andere ruimtes. Op een school wil je dat leerlingen en medewerkers zich thuis voelen. In 2024 zijn alle lokalen aangepakt. De zakelijke ijzeren kasten zijn vervangen door 'open' dressoirs én overal staan en hangen verschillende huiselijke 'prullaria'. Ook heeft elk lokaal een eigen thema-behang gekregen. De skyline van Rotterdam vind je terug in het economie- en godsdienstlokaal. In het biologielokaal is er een junglebehang waarbij de beesten over de muur kruipen. Er is een turquoise muur met roze kwallen bij geschiedenis en maatschappijleer. En daarnaast zijn nog zeven andere lokalen die je verrassen. Leerlingen vinden het fijn en een beetje raar. Ze hebben duidelijk hun voorkeuren (het Rotterdam-lokaal gooit hoge ogen) en maken minder rommel.

Op het **Máximacollege** leren leerlingen het horecavak in een écht restaurant. Met hulp van ouders en sponsoring werd het restaurant in 2018 gebouwd. In de professioneel ingerichte keuken bereiden leerlingen met verse producten afgestemd op het seizoen de heerlijkste gerechten onder leiding van enthousiaste docenten Cindy Dubbelman en Rusmira Cehajic. Zo leren de leerlingen alle facetten van het vak waarbij de omgang met gasten, het samenwerken met elkaar en de rolverdeling in de keuken en het restaurant, extra aandacht krijgen. Elke woensdagavond om 18.00 uur opent het restaurant voor gasten uit de buurt en serveren de leerlingen een sterrenwaardig driegangenmenu. Iedereen die het leuk vindt kan komen eten, er zijn zo'n 20 tot 30 plekken beschikbaar. Uiteraard wordt verspilling van producten geminimaliseerd, bijvoorbeeld door wat over is te gebruiken voor de lunch de volgende dag in de kantine. Wil je ook een keer in het restaurant eten? Reserveren doe je telefonisch via het telefoonnummer 0180-530100.

De kelder van het voormalige Zuiderziekenhuis is verbouwd tot technieklokaal voor het **Zuider Gymnasium**. Het is een inspirerende ruimte waar leerlingen alle aspecten van techniek, zoals machines en robotica, echt kunnen ontdekken.

Leerlingen leren door te doen, te ervaren en te reflecteren. Dankzij praktijklokalen kan **Portus Farelcollege** haar leerlingen alvast de ervaring geven van het werkveld. Tijdens de drie profielvakken en zestien keuzevakken leren leerlingen al hoe het is om te werken in bijvoorbeeld een winkel, kantoor, salon of in de keuken.

De 'meerbieb' is een ruimte waar leerlingen van **De Meerpaal** volop bezig zijn om hun reken- en taalvaardigheden te ontwikkelen. In de rekenhoek wordt voornamelijk ingezet op RT-rekenen. De methode met 'sprongen vooruit' draagt hieraan bij. De boekencollectie in de bibliotheek is samengesteld door leesconsulenten Guus Bakker en Annemieke van Boxem van de bibliotheek op school (dBos). De bibliotheek voorziet de school van een collectie rijke teksten die onze vakdocenten tevens in de lessen kunnen gebruiken. Daarnaast werkt De Meerpaal aan het vergroten van de leesmotivatie door leerlingen boeken aan te bieden die hen aanspreken en met activiteiten zoals een leesestafette. De estafette is vorige week gehouden in klas 1. De bieeb zal daarnaast worden gebruikt voor activiteiten, zoals een boekenclub, het vertonen van een boekverfilming en een voorleeswedstrijd. Het doel is leerlingen meer aan het lezen te krijgen om zo de taalontwikkeling te verbeteren.

De praktijklessen van de vmbo-afdelingen Economie & Ondernemen, Zorg & Welzijn en Horeca, Bakkerij & Recreatie van **Penta Hoogvliet** zijn een prachtig schoolvoorbeeld van vakmanschap. Vanuit het motto de praktijk is leidend is het onderwijs zo levensecht mogelijk ingericht.

Op **Accent Hoogvliet** biedt de inrichting van de praktijklokalen een levensechte leerervaring. De ruimtes zijn ingericht met materialen waarmee de leerlingen ook op de werkvloer, tijdens hun stage, werken. De lokalen zijn overzichtelijk en functioneel, waardoor bij binnenkomst meteen duidelijk is welk vak er wordt gegeven. De inrichting van de ruimte stimuleert de leerlingen om gemotiveerd en enthousiast aan de slag te gaan.

V.l.n.r. Jos de Bruin, Patrick Knossenburg, Xander Nootenboom, Fridtjof Koene en Max Dobbe

BICC, vakkundige partner voor datamanagement

‘Het verzuimdashboard is een win-win voor de scholen en CVO’

Een goed en actueel inzicht in het ziekteverzuim helpt schoolbestuurders om tijdig actie te ondernemen of de resultaten van beleid te meten.

Met het nieuwe verzuimdashboard is dat inzicht er nu. Het illustreert hoe het BICC-team scholen succesvol ondersteunt bij het invoeren, beheren en benutten van hun data.

Ingrid Fernandes werkt als docent avo-vakken en brugklasmentor. Gegevens invoeren in een computer: het kost een hoop tijd en bijna niemand vindt het leuk. Zeker niet als die data lijken te verdwijnen in ‘het systeem’ en er alleen met de grootst mogelijk moeite weer uitgehaald kunnen worden. Tegelijkertijd zijn die data waardevolle stukjes informatie voor de school. Ze geven inzicht in het reilen en

zeilen van de organisatie, fungeren als input voor het nemen van besluiten en het maken van beleid, en ze zijn noodzakelijk om verantwoording af te kunnen leggen. Het BICC-team - BICC staat voor Business Intelligence Competence Center - van de CVO Shared Service Organisatie (SSO) helpt CVO-scholen bij al hun vragen en behoeften op het gebied van managementinformatie.

P-rapportage

Jos de Bruin, ICT-projectleider, en Max Dobbe, adviseur voor diverse HR-applicaties, zijn twee van de vijf leden van het BICC-team. Het team richt zich op praktische en gebruiksvriendelijke ICT-toepassingen voor datamanagement. ‘We zijn begonnen met de P-rapportage’, vertelt Jos. ‘Daarmee leggen scholen drie keer per jaar verantwoording af aan CVO over bijvoorbeeld hun financiën, het ziekteverzuim en leerlingenaantallen. Voorheen was dit een tijdrovende klus die veel stress opleverde bij de scholen en de verschillende SSO-teams. Er was behoefte aan een geautomatiseerd systeem zodat met één druk op de knop de gevraagde data aangeleverd konden worden en de scholen daar alleen nog tekst en uitleg aan hoefden toe te voegen. Het automatiseren van die P-rapportage was een doorslaand succes, zowel voor de scholen

als voor de SSO. Hiermee konden wij als BICC-team goed onze meerwaarde laten zien.'

Verzuimdashboard

Het volgende thema waarmee het BICC-team aan de slag ging, was verzuim. 'Verzuim is een bron van zorg voor de scholen', legt Max uit. 'Door het lerarentekort in het onderwijs is de werkdruk hoog, en dat heeft gevolgen voor het ziekteverzuim. Als schoolorganisatie wil je tijdig de juiste actie kunnen ondernemen en een vereiste daarbij is goed inzicht in de verzuimcijfers.'

Het bestaande verzuimdashboard was complex en sloot niet goed aan bij de behoefte van de gebruikers. Daarom koos het BICC-team samen met de scholen voor een nieuw dashboard waarmee gebruikers zowel *realtime* inzicht hebben in het ziekteverzuim, als in verzuimtrends binnen de organisatie. Max: 'Dit is belangrijke sturingsinformatie voor schoolbesturen en -directies.'

→ *'We gaan niet ons eigen gang maar luisteren goed naar wat scholen nodig hebben'*

Gebruiksgemak

De reacties op het dashboard zijn heel positief. Het invoeren van een ziekmelding in het nieuwe systeem is niet veranderd. Nieuw is dat je nu via een link in een omgeving komt waar je alle data kunt inzien. Max: 'Dat inzicht kan in de vorm van grafieken, tabellen, in getallen of percentages. Je kunt inzoomen op individueel niveau of kijken naar bepaalde afdelingen, vakgroepen of de hele organisatie. Ook kun je kwartalen of jaren met elkaar vergelijken zodat je trends zichtbaar kunt maken. Kortom, je kunt er eenvoudig enorm veel informatie uit halen.'

Toch schuilt er achter dat gebruiksgemak een grote complexiteit en uitdaging voor het BICC-team. Max: 'De CVO-scholen werken met veel verschillende informatiesystemen. Dat is zo gegroeid op basis van keuzes en afwegingen die schoolorganisaties eerder hebben gemaakt. Al die systemen moeten dan toch uiteindelijk samenkomen in zo'n verzuimdashboard. Dat is een hele puzzel, en tegelijkertijd een mooie uitdaging voor ons.'

Projectgelden

Aan uitdagingen geen gebrek. Het volgende project waarmee het BICC-team aan de slag gaat is gericht op de subsidiegelden. Scholen hebben te maken met projectfinanciering van subsidiegevers. Over de besteding van dat geld moeten zij verantwoording afleggen. Voor de ene subsidie is dat per kwartaal, voor de andere per schooljaar, of per kalenderjaar. En elke subsidiegever stelt eigen eisen aan de gevraagde informatie. Max: 'Scholen zien soms door de bomen het bos niet. Wij helpen daarbij met een subsidie-dashboard. Het doel is dat alle informatie daarin wordt ingevoerd en je dus met de spreekwoordelijke druk op de knop je verant-

Kevin van Wezel laat het verzuimdashboard zien

woordingsrapportage kunt indienen. Daarnaast geeft het dashboard de scholen zelf inzicht in hun subsidiegeld, zowel als het gaat om de inkomsten als de uitgaven.'

Vakmanschap

Het BICC-team omvat verschillende disciplines op het gebied van databeheer, databeveiliging, en het bouwen van ICT-systemen. Vanuit dit multidisciplinaire vakmanschap ondersteunen de teamleden de scholen. Gezamenlijk optrekken is daarbij van groot belang, benadrukt Jos: 'We gaan niet ons eigen gang maar hebben aandacht voor wat scholen nodig hebben. Door goed te luisteren en dóór te vragen, krijgen wij een beeld van de complexiteit van het runnen van een schoolorganisatie, van waar schooldirecties tegenaanlopen en wat zij nodig hebben om te kunnen doen waar ze voor staan: het bieden van goed onderwijs. Ons vakmanschap staat in dienst daarvan.'

→ *'Een dashboard waarmee gebruikers zowel realtime inzicht hebben in het ziekteverzuim, als in verzuimtrends binnen de organisatie'*

Het initiatief ligt dan ook vaak bij de school. Zo hebben Portus en Accent het BICC-team gevraagd om hulp bij het genereren van managementinformatie. Jos: 'Daar zijn we in gezamenlijkheid mee aan de slag. Uiteindelijk is het doel te komen tot een toolkit voor alle managementinformatie, die CVO-breed toepasbaar is.'

Bel ons!

Jos heeft tot slot nog een advies voor de scholen: 'Of het nou gaat over de P-rapportage, het verzuimdashboard of een ander managementinformatie-issue, loop je ergens tegenaan, ga dan vooral met ons in gesprek. Wij zijn er tenslotte voor de scholen. Bel met de servicedesk van de CVO Shared Service Organisatie en vraag naar het BICC-team. Dan kom je vanzelf bij ons terecht.'

[Selma Lagewaardt - De Nieuwe Lijn]

Bas van Hamburg: 'Trots op de gedrevenheid van de collega's.'

Afscheidsinterview Bas van Hamburg, directeur VMBO De Meerpaal

'Kinderen laten groeien is het mooiste dat er is'

Na 44 jaar in het onderwijs, waarvan 39 bij VMBO De Meerpaal in Rotterdam-Alexander, heeft Bas van Hamburg het directiestokje doorgegeven. Hij is sinds september nog een dag per week actief voor zijn school, om te coachen en projectwerkzaamheden uit te voeren. Hoe kijkt Bas terug en welke kansen ziet hij voor het toekomstige onderwijs?

Waarom koos je voor het onderwijs en hoe zag je loopbaan eruit?

'Ik was geïnspireerd door een paar van mijn docenten op het Christelijk Lyceum Delft. Zij stonden dicht bij de leerlingen en gaven op een attractieve manier les. Mijn eerste voorkeur, de studie geschiedenis, ging niet door vanwege de numerus fixus. Toen heb ik de pedagogische academie gedaan, waarna ik aan de slag ging op een basisschool in Zoetermeer. In 1985 werd ik benoemd op vso-lom De Meerpaal, voor algemeen vormende vakken. Ik gaf met name geschiedenis, biologie en economie. Later heb ik een studie bedrijfseconomie afgerond in Rotterdam. Na zes jaar werd ik studietoelichtingscoördinator voor de leerlingen in de voor-examenklas. In 1997 breidde de directie uit met mij als tweede adjunct-directeur.

In 2008 volgde ik Klaas Postema op als directeur. Dit jaar heb ik het stokje doorgegeven aan Neria Vermeer.'

Wat is VMBO De Meerpaal voor school?

'We bieden hier de basis- en kaderberoepsgerichte en de theoretische leerweg met lwoo. Bij alle 500 leerlingen is sprake van een achterstand van anderhalf jaar op het gebied van lezen, taal, rekenen of sociaal-emotionele ontwikkeling, of van autisme of adhd. Het overgrote deel van de leerlingen heeft een lwoo-beschikking van het samenwerkingsverband Koers VO en krijgt hier extra aandacht onder andere met remedial teaching en de vakken sociale vaardigheden en drama.

Kansen bieden is de rode draad in ons onderwijs; want leerlingen kunnen meer dan ze zelf vaak denken, maar hebben een langere aanlooptijd of meer aandacht nodig. Ze pakkten de kansen, want een substantieel aantal leerlingen stroomt op een hoger niveau uit dan de basisschool adviseerde. Het is trouwens altijd weer bijzonder en soms emotioneel als de leerlingen na vier jaar uitvliegen en we beseffen welke groei ze hebben doorgemaakt. Twee jaar geleden vierden we ons veertigjarig bestaan. Op de reünie stond de aula vol met honderden leerlingen die hun eigen

weg vonden in het leven als elektriciën, eigenaar-directeur van een interieur- en stylingbureau, vlieger bij de KLM of natuurkundige bij de TU Delft. Allen waren dankbaar voor de begeleiding die ze hier kregen.'

Hoe kijk je terug op je werk?

'Met veel dankbaarheid en ook een beetje trots omdat we na ruim veertig jaar nog bestaan als VMBO De Meerpaal. Andere vso-lomscholen zijn opgegaan in grotere eenheden, maar wij zijn een zelfstandige school gebleven. Eerst onder Calvijn (nu Portus scholengroep) en inmiddels onder het Comenius College. Ik ben ook trots op de gedrevenheid van de mensen die hier werken. Natuurlijk werken onderwijsprofessionals overal hard, maar hier is sprake van een extra dimensie omdat er veel zorg en begeleiding wordt gegeven. Ik denk met veel plezier terug aan talloze lessen met humor en momenten waarop er mooie interactie was met leerlingen en echte verbondenheid.'

Wat is je visie op het vakmanschap van de leraar?

'De basis van het vakmanschap van de docent is: passie voor de leerling en de wil om een relatie met hem of haar op te bouwen. Vervolgens komen er kennis en vaardigheden bij kijken om het leerproces in goede banen te leiden. In de afgelopen jaren wordt van leraren veel meer verwacht; de leraar kreeg bijvoorbeeld naast het geven van een groot aantal lessen ook maatschappelijke opdrachten zoals het tegengaan van kansengelijkheid. Daardoor is het vak complex en veeleisend geworden. Intussen functioneert zo'n twintig procent van de scholen onvoldoende volgens de Onderwijsinspectie en is er sprake van een cao met onuitvoerbare maatregelen op het gebied van werkdrukverlichting.

Om ons onderwijs en het fenomeen school kansrijk te vernieuwen is er een paradigmashift nodig. Definieer wat de rol en functie van een moderne school moet zijn en welke functies je daarvoor nodig hebt. We moeten docenten niet van heel veel een klein beetje laten doen, maar van iets minder wat meer. Andere functionarissen in de school vullen de werkzaamheden van hen die lesgeven aan. Definieer het prachtige beroep van docent opnieuw. Dan gaat de aantrekkelijkheid ervan omhoog en zullen meer mensen ervoor kiezen.'

Wat wil je aan je collega's meegeven?

'Ik wens hen veel creativiteit bij het verder uitwerken van uitdagend onderwijs, zodat leerlingen met nog meer plezier naar school komen. Ook hoop ik dat de gezamenlijkheid en betrokkenheid behouden blijven. Door liefde en passie voor je vak laat je kinderen groeien, en dat ervaren als docent – en op de achtergrond als leidinggevende – is het mooiste dat er is.'

En wat aan CVO?

'Laat CVO doorgaan met de kracht van een grote vereniging te laten zien. Die blijkt al uit de CVO Academie bijvoorbeeld, die alle kennis en vaardigheden bundelt tot een groot en veelzijdig aanbod. Daarmee sta je sterk.'

(Anja de Zeeuw)

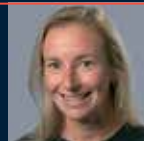
Personalia

Amber Govaert is op 1 september gestart als junior beleidsmedewerker onderwijskwaliteit en beleid bij de CVO Beleidsstaf. Ze heeft de opleiding Onderwijswetenschappen afgerond en heeft ervaring in het basisonderwijs als leraar.

Dieke Janssen werkt sinds 1 september bij de CVO Beleidsstaf mee aan beleid voor onder andere de 'lerende organisatie' en 'passend onderwijs'. Hiervoor was zij docent Grieks en Latijn en specialist hoogbegaafdheid bij Melanchthon Bergschenhoek.

Kelly van Hoof is sinds 19 september gestart als afdelingsleider van de onderbouw. Zij is sinds 2016 werkzaam bij Penta Hoogvliet als docent M&M en vanaf 2020 nam zij ook de taak als leerlingbegeleider op zich.

Michel Baas is op 1 september gestart als afdelingsleider op Penta De Oude Maas. Tussen 1 augustus 2013 en 1 september 2024 was Michel werkzaam bij Accent Praktijkonderwijs Delfshaven waar hij verschillende rollen heeft vervuld, zoals docent, coördinator onderbouw, teamleider en directeur van de school.

Stefanie Klerx werkt sinds 1 augustus als afdelingsleider van leerjaar 2 bij Scala Molenwatering. Stefanie heeft jarenlange ervaring als directielid in het basisonderwijs en is in 2022 gestart als ondersteuningscoördinator.

Raisa Braam is op 1 augustus gestart als afdelingsleider bovenbouw bij VMBO De Meerpaal. Zij was docent levensbeschouwing op De Meerpaal.

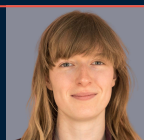
Richard Radder is op 1 augustus gestart als adjunct-directeur onderwijs bij VMBO De Meerpaal. Sinds 2020 is hij werkzaam als docent wiskunde en afdelingsleider van leerjaar 1.

Neria Vermeer is sinds 1 augustus directeur van VMBO De Meerpaal. Neria werkt sinds 2012 bij de Meerpaal. Zij is de laatste vijf jaar als adjunct-directeur onderwijs werkzaam geweest.

Jerry van Doesburg is per 1 augustus gestart als conrector bedrijfsvoering van het Comenius Lyceum en de Mavo Capelle. Jerry is al sinds 2001 als docent verbonden aan het Comenius College en vervulde de afgelopen zes schooljaren de rol van teamleider bij de Comenius Mavo Capelle.

Marije van Doorn-Kortekaas is per 1 november gestart als teamleider klas 2 bij Portus Meridiem. Zij heeft hiervoor verschillende functies vervuld in het onderwijs, van geschiedenisdocent tot aan teamleider. Zij heeft als leerjaarcoördinator en teamleider veel ervaring opgedaan met gepersonaliseerd onderwijs.

Hoe kijkt de medezeggenschap naar vakmanschap? Volgens de MR heeft vakmanschap alles te maken met ontwikkeling van de organisatie, het team en het individu.

In vroeger tijden had men een fabriekshal vol productiemedewerkers nodig. Die noodzaak verviel toen er machines kwamen die het werk veel goedkoper deden, sneller werkten en nooit moe werden.

Maar de machines moesten wel bediend worden en dat vergde nieuwe vaardigheden, kennis en kunde. Het schoolsysteem werd daarop aangepast en werknemers werden geschoold om bij te blijven in de steeds snellere technologische evolutie – die nog steeds doorgaat. Tegenwoordig omvat vakmanschap een groot palet aan vaardigheden. Maar de basis daarvan is de passie en de intrinsieke motivatie om te doen wat je doet. Het is belangrijk om dat vlammetje brandend te houden!

Voor ons als MR heeft vakmanschap alles te maken met ontwikkeling. Het carrièrepad naar vakmanschap begint met een opleiding waarin je de noodzakelijke kennis, kunde en kaders meekrijgt. Je leert van collega's, leidinggevenden en door vallen en opstaan. Vanuit de MR vinden wij het belangrijk dat beginnende medewerkers die ruimte krijgen. Ruimte om fouten te maken, positieve feedback te krijgen en je vakmanschap verder te ontwikkelen.

Ook na die beginfase hebben vakmensen de behoefte zich te blijven ontwikkelen. Misschien zoeken ze verdieping in hun vak of

willen ze zich ergens in specialiseren. Ruimte krijgen om in ontwikkeling te blijven, is enorm belangrijk om de passie voor het vak te behouden. Te weinig uitdaging of het ervaren van te grote obstakels in bijvoorbeeld tijd en geld kunnen het vlammetje doen doven. Als MR pleiten wij ervoor te luisteren naar de behoeften en de kritische geluiden van onze medewerkers. Dat is essentieel voor hen om zich begrepen, erkend en bovenal veilig te voelen om te kunnen blijven groeien. Luisteren naar wat vakmensen nodig hebben, maakt ons ook als organisatie beter.

→ 'Ruimte krijgen voor ontwikkeling in alle fasen van het vakmanschap'

Tot slot aandacht voor de oudere, ervaren medewerkers. Zij kennen de fijne kneepjes van hun vak maar ook zij hebben behoefte aan meer dan de dagelijkse routine. Ze hebben bovendien een macht aan kennis en ervaring die zeer waardevol is voor hun jongere collega's. Vanuit ons perspectief zien we dat sommige oudere collega's op 'een eiland' belanden en dat hun passie dreigt te verdwijnen. Maar zij zijn goud waard voor de organisatie, voor het onderwijs en voor de leerlingen! Wij moeten zuinig op hen zijn. Geef ook deze medewerkers ruimte: ruimte om hun kennis en kunde aan de beginnende vakmensen over te dragen.

Zo maken we de cirkel van vakmanschap rond en behouden we kundige en bevoegen mensen in al hun ontwikkelingsfasen voor het onderwijs en voor de organisatie die daar omheen nodig is.

[Patrick Knossenburg, vicevoorzitter MR SSO/CBS en secretaris GMR]

De CVO-scholen

ACCENT

Accent

Accent Praktijkonderwijs Capelle
Accent Praktijkonderwijs Centrum
Accent Praktijkonderwijs Delfshaven
Accent Praktijkonderwijs Hoogvliet
Accent VSO Op Noord
Accent VSO Op Zuid
Accent Avondscholen

Comenius College

Comenius Mavo Capelle
Comenius Lyceum Capelle
Comenius Beroepsonderwijs Capelle
Comenius College Krimpen
Comenius College Nieuwerkerk
Comenius Dalton Rotterdam
De Meerpaal

Marnix Gymnasium

CSG Melanchthon

Melanchthon Bergschenhoek
Melanchthon Berkroden
Melanchthon De Blesewic
Melanchthon Business School
Melanchthon Kralingen
Melanchthon Mavo Schiebroek
Melanchthon Schiebroek
Melanchthon Wilgenplaslaan

Ga voor de contactgegevens naar de website van de scholen of naar cvo.nl

Scholengroep PENTA

Penta Bahûrim
Penta Charles de Foucauld
Penta Hoogvliet
Penta Jacob van Liesveldt
Penta De Oude Maas
Penta Scala Molenwatering
Penta Scala Rietvelden
Penta Rozenburg

Portus scholengroep

Portus Farelcollege
Portus Juliana
Portus Groene Hart
Portus Meridiem

Zuider Gymnasium

Samenwerkingscholen CVO en OZHW

Focus Beroepsacademie
Máximacollege

Personalia (vervolg)

Rosalijne Kryne is sinds 1 augustus conrector bovenbouw van het Comenius Lyceum in Capelle. De afgelopen jaren was ze actief in de schoolleiding van de Europese School in Den Haag. Daarvoor heeft ze op verschillende scholen gewerkt als docent Engels, waarvan drie jaar op een school in Finland.

Cornel van Roon is per 1 augustus benoemd tot teamleider van Comenius Mavo Capelle. Sinds 2016 is hij werkzaam als docent wiskunde. Daarnaast is hij de laatste jaren coördinator van de onderbouw van het CMC geweest.

Kirsten van Essen is dit schooljaar gestart als teamleider havo bovenbouw op het Comenius Lyceum in Capelle. Zij is sinds 2016 werkzaam als docent Nederlands en leerjaarcoördinator van havo 4 op dezelfde school.

Simone Hardi is op 1 augustus gestart als coördinator Accent Avondschool Centrum. Simone heeft een achtergrond als docent en was al als vrijwilliger verbonden aan de school. Overdag is Simone werkzaam als jurist.

Hilde Groenendijk is vanaf 4 november als waarnemend rector gestart op het Marnix Gymnasium. Hiervoor was zij afdelingsleider van de bovenbouw.

Carolina van Dongen is met ingang van 4 november gestart als interim afdelingsleider van klas 5 en 6 op het Marnix Gymnasium.

Laura Witjens start 1 december 2024 als teamleider op het Comenius Dalton Rotterdam. Als docent werkte zij in Barendrecht, New York en Rotterdam met zeer diverse doelgroepen: van expats tot MBO-1 en van VWO tot praktijkonderwijs. De afgelopen jaren heeft zij als teamleider bovenbouw op het Olympia College in Rotterdam IJsselmonde gewerkt.

Pieter Oosterwijk is op 1 augustus begonnen als afdelingshoofd van het tweede leerjaar bij Melanchthon Bergschenhoek. Hiervoor heeft Pieter 17 jaar gewerkt op het Lyceum Schravenlant, eerst als docent wiskunde en later ook als afdelingshoofd. Op Melanchthon Bergschenhoek blijft Pieter ook enkele uren wiskunde geven naast zijn taken als afdelingshoofd.

CVO
Henegouwerplein 14
3021 PM Rotterdam
Postbus 2152
3000 CD Rotterdam

T [010] 217 13 99

www.cvo.nl

Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving

→ CVO. Onderwijs voor het leven.

‘Onze CVO Academie is een van die plekken om je vakmanschap op peil te houden of juist anderen daarin te helpen in hun ontwikkeling als docent of trainer’

Ton Bestebreur, lid van raad van bestuur, op pagina 1